

УДК 336.76

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ РЕГІОНУ: НА ПРИКЛАДІ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ АР КРИМ

Кондрашихін А.Б., д.е.н.

Державний економіко-технологічний університет транспорту

Качала Т.М., д.е.н., професор

Черкаський державний технологічний університет

В работе определены основные факторы, с помощью которых формируются региональные особенности фондового рынка, приведенные современные особенности функционирования рынка ценных бумаг.

Basic factors which the regional features of fund market are formed by are in-process certain, the modern features of functioning of market of equities are resulted.

Постановка проблеми. Формування територіальної організації господарства відбувається під впливом ринкових факторів, зокрема, завдяки залученню інвестиційних коштів та поступовому розвитку ринку цінних паперів [1]. З переходом облікових систем капіталізації основних засобів виробництва до недержавних форм в Україні простежується нагромадження фінансового та промислового капіталу усередині певного кола інвесторів - фізичних та юридичних осіб [2]. Але ефективному використанню властивостей виробничих систем ринку перешкоджає недостатня вивченість структури капіталу, зокрема в цінних паперах, та відносин між інвесторами, що складаються в межах певного регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Однією із розповсюджених форм капіталізації виробництва стають акціонерні товариства, загальна кількість яких на початок століття вже перевищувала 30 тисяч одиниць [3]. Першим кроком до формування системи нагромадження капіталу стало прийняття відповідних законодавчих актів країни, зокрема, базових законів щодо обігу цінних паперів - "Про цінні папери та фондову біржу" [4] зразка 1991 року та "Про цінні папери та фондовий ринок" [5] в новій редакції 2006 року. Проголошення нових механізмів та правил фінансового обігу розпочинає стадію практичного накопичення капіталу, внаслідок чого формується статистика загальних обсягів цінних паперів в межах регіону, їх розподіл по регіональних емітентах, показники ефективності та працездатності ринкової інфраструктури [6]. Впровадження інвестиційних схем налагодження виробництва відбувається шляхом формування певної інвестиційної структури регіону, до якої дослідники включають – склад та розташування інвесторів [7], обсяги інвестицій та їхній розподіл на державні, недержавні або іноземні [8]. При цьому інвестиційна структура регіонального фондового ринку стає вагомим важелем управління господарством, тому особливості її функціонування потребують додаткового вивчення.

Виклад матеріалу. Ринок інвестицій вбирає багато протиріч як між системами виробничих, економічних відносин та відносин власності, так й тих, що виникають усередині інвестиційного процесу: між об'єктами та суб'єктами інвестиційної діяльності, між різними темпами нагромадження капіталу на користь різних інвесторів або їх груп тощо. Найбільш цікавим стає вивчення економічних аспектів становлення різних варіантів просторових схем залучення інвестицій, результатом яких мають бути певні комбінації розміщення матеріального виробництва продукції, послуг, інформації. Зсув нормативних вимог щодо загальних властивостей цінних паперів призводить до певних реструктуризацій інвестиційного процесу та оновленню систем інвестиційних відносин.

Регіональні особливості фондового ринку формуються під впливом таких чинників: класифікація основних засобів виробництва, аналіз участі людини як суб'єктивного елемента, виділення сформованих виробничих відносин, врахування закономірностей, принципів і факторів територіальної організації національного господарства. До сучасних особливостей функціонування ринку цінних паперів слід віднести: спрямованість на поліпшення економічних показників функціонування об'єктів господарювання; високий рівень комплексності і наукоємності; багатоланковість структури управління та форм підпорядкування (територіального, адміністративного, корпоративного тощо); специфічність критеріїв оцінки ефективності управління; залежність територіальної виробничої структури і параметрів управління від розташування елементів інвестиційної діяльності; наявність стохастичної компоненти в характері та процесах управління цією сферою суспільних відносин.

Будь-яка з цих особливостей набуває конкретні форми реалізації інвестиційних відносин між різними групами учасників регіонального фондового ринку, що відображає процеси формування економічних відносин всередині територіально-виробничого комплексу. Тому методологічно доцільним виглядає підхід до аналізу економічних характеристик інвестиційного процесу з використанням переважно вартісних показників розвитку – вартості обслуговування інвестиційних відносин /В/, ефективності залучення інвестицій тощо.

Економічні переваги ринкового механізму виробництва досягаються за умови раціонального, прогнозованого та узгодженого розташування об'єктів територіальної структури ринкових інститутів. В подальшому вони інтегруються у виді спеціалізованих галузевих форм, що спроможні задовольняти зростаючі суспільні вимоги. В протилежному випадку відбувається зростання конкурентної боротьби, найчастіше неефективне відтворення конфліктів та суперечок на ринку, спрямування конкуренції у русло руйнування системи управління виробництвом.

Основна мета функціонування фондового ринку в межах інвестиційного процесу – це постачання інвестиційних ресурсів у виробничу (невиробничу) сферу господарського комплексу регіону. При цьому форми розвитку територіальної організації ринкових структур в цінних паперах відрізняються від традиційних промислових, транспортних, аграрних формувань, наприклад, часткою і роллю інформаційного компонента. Відповідно для фондового ринку принципового значення набуває вивчення способів організації інформаційних каналів зв'язку, посилення акценту на вартісні показники інформаційного продукту замість транспортно-географічних властивостей територіального утворення традиційної форми.

Внутрішні суперечки усередині інвестиційної структури не повинні торкатися системи матеріального виробництва. Логічним буде охарактеризувати таку суспільну вимогу показниками чутливості господарства щодо стану ринку інвестицій. Високі показники чутливості характеризують результати діяльності інвестиційно-фінансової структури фондового ринку як незадовільні та такі, що не можуть забезпечити сталий розвиток господарства.

Спрямованість на покращення економічних показників функціонування об'єктів господарства в регіонах є невід'ємною складовою сучасної державної політики соціально-економічного реформування та регіонального розвитку. Тому в інвестиційній діяльності пропонуються нові форми розвитку відносин завдяки впровадженню науково обґрунтованих систем управління об'єктами ринку, переклад акценту управлінських дій та контрольних функцій на кінцеві показники функціонування господарства, до яких спрямуються інвестиційні ресурси. Водночас такі зусилля потребують використання додаткових коштів на розробку та впровадження нових форм залучення інвестицій. Але вартість таких витрат повинна враховуватися в загальній оцінці ефективності інвестиційної діяльності та сприйматися територіальною громадою як доцільна, необхідна тощо.

Накопичення позитивного досвіду щодо реалізації цієї особливості функціонування ринку інвестицій простежується у регіонах з найкращими показниками інвестиційної привабливості та господарської діяльності (місто Київ та область, Дніпропетровська, Донецька області). Однак території з найбільш конфліктними процесами формування ринку інвестицій наприклад, Автономна республіка Крим, надають приклади та цікавий дослідницький матеріал щодо шляхів становлення економічних відносин між різними учасниками інвестиційної діяльності – громадою, системою державного чи місцевого управління, інфраструктурою.

Однією з основних особливостей регіонального фондового ринку з погляду його значимості територіальної організації виробництва стає яскраво виражений науковий відтінок процесів управління економіко-правовими, соціальними, інформаційними, технологічними відносинами в ході залучення інвестицій. Високий рівень комплексності інвестиційної сфери суспільних відносин віддзеркалюється в особливостях формування і накопичення інтелектуального капіталу. Прикладом тому є пошук науково-дослідницьких робіт щодо ринку інвестицій АР Крим, хоча створення інформаційного, інтелектуального, авторського продукту відбувається незалежно від джерела фінансування робіт. Офіційні видання не містять відомостей про регіональне зосередження науково-дослідницької тематики щодо інвестиційного процесу та фондового ринку зокрема, тому стислий кількісний аналіз публікацій у наукових фахових виданнях, а також статистика захисту дисертаційних робіт дозволяє виділяти регіони з високою науково-дослідницькою активністю. Це Київська, Донецька, Львівська області та Автономна республіка Крим.

Розмаїття форм підпорядкованості учасників інвестиційних відносин усередині фондового ринку (за формами власності на засоби виробництва, територіальним розташуванням, адміністративна чи корпоративна, галузева, фінансова) обумовлює додаткові заходи із узгодження систем відповідних відносин. Тобто передбачається облік витрат з приводу узгодження та виконання управлінських дій у сфері обігу цінних паперів. Переплетіння форм підпорядкованості створює складну багаторівневу іє-

рархії структури управління територіальною організацією ринку інвестицій та господарства регіону. Отже існують методи оцінки управлінського впливу на фондовому ринку у вигляді вартості обслуговування, а також використання показника вартості обслуговування для аналізу регіональних факторів ризику інвестування.

Висновки. Функціонування інвестиційної структури регіону відбувається під впливом чинників та особливостей фондового ринку, знаходить своє відображення в переважно вартісних показників розвитку – вартість обслуговування інвестиційних відносин, ефективності залучення інвестицій тощо. Основною метою функціонування фондового ринку в межах інвестиційного процесу виступає постачання інвестиційних ресурсів у виробничу та невиробничу сфери господарства регіону. Внутрішні суперечки усередині інвестиційної структури не повинні торкатися системи матеріального виробництва. Сталості інвестиційного процесу можуть сприяти науково обґрунтовані схеми впливу на об'єкти ринку. Тому в подальшому доцільним стає удосконалення економічних засад в управлінні ринковою структурою господарства та його складової – фондового ринку залучення інвестицій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція і стратегія розвитку та розміщення продуктивних сил України / С.І. Дорогунцов, Б.М. Данилишин, Л.Г. Чернюк та ін. – К.: РВПС України НАН України, 2003. – 284 с.
2. Чернюк Л.Г., Кондрашихін А.Б., Качала Т.М. Територіальна організація фінансового ринку України. – Черкаси: Вертикаль, 2006. – 256 с.
3. Звіт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2002 рік // Українська Інвестиційна Газета. – 2003. – № 27. – С. 1-64.
4. Закон України "Про цінні папери і фондову біржу" від 18.06.1991 р. № 1201-XII.
5. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" від 23.02.2006 р. № 3480-IV.
6. Звіт про роботу територіального управління Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку в м. Севастополі за 2003-2007 рр. // Відомості ДКЦПФР. – 2007. – № 198. – С. 12-35.
7. Рожманов В. Організаційні аспекти залучення інвестицій у виробниче підприємство // Економіст. – 2005. - № 2. – С. 48-49.
8. Маргиненко В.Ф. Формування системи державного управління інвестиційним процесом в Україні: Автореф. дис. доктора держ. упр. / Національна академія державного управління при Президентові України. – К., 2006. – 36 с.